

Vizkelety András

Madas Edit az MTA levelező tagjának laudációja

Madas Edit, a Magyar Tudományos Akadémia 2013 májusában megválasztott tagja a magyar középkori írásbeliségnek, pontosabban a kodikológiának kiváló, nemzetközileg is elismert kutatója.

Ez nem egyszerű feladat, erre fel kellett készülnie, kellett, hogy erre őt felkészítsék. Kiváló iskolákat járt: Szentendrén jó középkorlat külön latinórákkal, az ELTE magyar-latin szakját, az Eötvös Collegium előadásait, szemináriumait, nevezetesen fő mesterének Mezey Lászlónak a Collegiumban tartott paleográfiai, kodikológiai kurzusait. Ez volt az akkori Magyarországon az egyetlen lehetőség az ilyen irányú szakképzettség megszerzésére.

Madas Edit 1974-ben szerzett diplomát az ELTÉn, utána Párizsban elnyerte a *Cours de Civilisation Française* oklevelét, majd 1976-tól a MTA *Fragmenta codicum* kutatócsoportjának munkatársa lett, melyet Mezey László 1974-ben alapított a magyarországi gyűjteményekben lévő kódextöredékek feldolgozására. Máig e csoport munkatársa, 2007 óta az ebből kinőtt MTA-OSZK *Res Libraria Hungariae* kutatócsoport vezetője, ugyanekkor az Orrszágos Széchényi Könyvtár osztályvezetője.

A kutatócsoport műhelyéből egymás után (1983, 1988, 1993, 1998, 2006) kerültek ki a kódextöredék katalógusok, ezeknek Madas Edit társszerzője, végül szerkesztő-kiadója is lett. Közben, 1979-ben megszerezte a bölcsészdoktori, 1993-ban a kandidátusi fokozatot, 2002-ben az MTA doktora lett. 2009 óta a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának professzora.

Madas Edit első jelentősebb publikációja 1980-ban Az Érdy-kódex Szent László-napi sermójáról több szempontból is jelölte tudományos érdeklődésének irányát:

1. Nyelvelméleink feltárása, kiadása;
2. a magyarországi latin és magyar prédikációs irodalom a középkorban;
3. a hagiográfiai irodalom, elsősorban magyar szentek ünnepeire készült prédikációk, legendák, különös tekintettel a hazai Szent-László-kultuszra;
4. középkori magyar szövegeink elhelyezése a medium aevum nemzetközi szövegösszefüggéseibe.

Az Érdy-kódexhez is sokáig hű maradt Madas Edit. 1984-ben és 85-ben négy publikációja is újabb szöveg-együtteseket, legendákat, sermókat adott ki, elemzett a kódexből, többek között kimutatta a kódex perikopa-rendszerének francia mintáját. E publikációk között van egy terjedelmes fordítás-válogatás is a kódexből: *A Néma Barát megszólal* címmel. A címet talán úgy is interpretálhatjuk: Madas Edit az Érdy kódexszel kapcsolatban szólalt meg először önálló művekkel a magyar középkortudományban.

A magyar nyelvű kódexeink kiadása 1988-tól úgyszólván máig (2012-ig) foglalkoztatta Madas Editet: A Kriza-kódextől az Érsekújvári Kódex-ig tizenkét kódex kiadásában vett valamilyen szinten részt. Magyar kódexeinkről készült szócikkei a különböző kézikönyvekben, (Új Magyar Irodalmi Lexikonban, Magyar Művelődéstörténeti Lexikonban, Magyar Katolikus Lexikonban) és kiállítási katalógusokban nélkülözhetetlenek mindenki számára, aki valamelyik nyelvelméleinkhöz akar hozzányúlni. Amikor 2009-ben az OSZK a Magyar nyelvelmélekekről kiállítást akart rendezni, erre a feladatra nem találhatott jobb kurátort, mint Madas Editet, aki ezért a nagyszabású, összegező munkájáért, valamint a tanulmányokkal kísért kiállítási katalógus szerkesztéséért Akadémia Éremben részesült.

Árpád-házi szentjeink közül Szent László kultusza hozta létre hazánkban a legtöbb szöveges és képzőművészeti emléket. Az Érdy-kódexbeli László-sermo bemutatása után Madas Edit fáradhatatlanul gyűjtötte, majd 1996-ban, 2000-ben, 2003-ban, 2004-ben, 2010-ben olaszul adott hír újabb és újabb felfedezett szövegemlékekről, illetve derítette ki e szövegek egyes fordulatainak, terminusainak, hivatkozásainak forrását. A prédikációk kétnyelvű összefoglaló kiadását 2008-ban már másodszor jelentette meg.

A középkori prédikációs irodalom nagyobb összefüggéseit is vizsgálta Madas E. A két nagy kolduló-rend, a ferencesek és domonkosok szerepét több magyar és idegen nyelvű (francia, olasz) dolgozatában mutatta be. 2002-ben könyvben foglalta össze középkori prédikációirodalmunk történetét.

A hazai és nemzetközi hagiográfia másik nagy műfajával, a legendákkal is több publikációban foglalkozott: Internacionális vonatkozásokban a *Legenda Aurea*-val (ebből egy magyar fordítás gyűjteményt is kiadott, részben saját fordításában), magyar szempontból a 2005-ben megjelent német nyelvű nagy tanulmányát említeném, amelyet a magyar szentek legendáiról a ciszter provenienciájú kódexekben való előfordulásáról írt..

De nem csak a hazai egyházi irodalom emlékeire irányult Madas Edit figyelme, bár tudvalévőleg a középkori írásbeliség legnagyobb műfai csoportjait ezek képviselik. Írt a humanista könyvkultúráról is, nevezetesen Vitéz János és Mátyás kódexeiről.

A középkori könyvkultúráról szóló összefoglaló áttekintést nyújt Monok Istvánnak közösen írt *Könyvkultúra Magyarországon a kezdetektől 1800-ig* c. kötetben (2003).

Könyv- és írástörténeti munkásságát külföldön is elismerték, számon tartották. Franciaországban, Olaszországban, Németországban tartott szakkonferenciák kérték fel előadásokra. Külföldi tudományos fórumok minősítési eljárásaiban mint bíráló vett részt. Tagja a nemzetközi paleográfiai bizottságnak (*Comité International de Paléographie Latine*).

Jelentős feladatokat vállalt a magyar felsőoktatásban is. 1979 óta folyamatosan tart előadásokat, vezet szemináriumokat az ELTÉN, a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen. Itt kell megemlítenem azt a Régi Magyar Irodalmi Szöveggyűjteményt, amelyet Madas Edit még 1992-ben szerkesztett, jegyzetelt, de amely máig is fontos segédeszköze az irodalomtörténeti oktatásának. A doktori képzésben a Pázmányon és a Zeneművészeti Egyetemen is szerepet vállalt.

A hazai tudományos élet állandó fontos szereplője, tisztségviselője Madas Edit. Elnöke az MTA Könyvtörténeti Munkabizottságának, tagja az Irodalomtudományi Bizottságnak, a Nemzetközi Magyaraságtudományi Társaságnak, az Akadémiai Kutatóhelyek Vezetői tanácsának, akadémia folyóiratok és sorozatok szerkesztőségi tagja.

Munkásságát 2007-ben az Akadémia Kiadó nívódíjjal jutalmazta, 2010-ben elnyerte az Akadémiai Díjat, 2011-ben Széchényi Ferenc Díjat kapott.

Végül valamit még meg kell említenem, ami hozzátartozik Madas Edit tudósi habitusához, aminek kereken harminc éves munkatársi kapcsolatunk során, nap mint nap tanúja lehettem: az önzetlen segítőkészséget. Bárki, legyen az egyetemi hallgató vagy neves kutató, forduljon hozzá segítségért, Madas Edit egyszerűen nem tud nemet mondani. Ennek ellenére ilyen gazdag tudományos munkásságra tekinthet vissza.